

- Conversation with Serhiy Sannikov). Phd. Dostupno: <kunderenko.net/interviews/sannikov(PhD).m4a>. [19 Cherven 2020].
16. *Ukrayinskij Katolickij Universitet*, 2010. Terminologichnij-pravopisnij poradnik dlya bogosloviv ta redaktoriv bogoslovskih tekstiv (Terminological-spelling dictionary for theologians and editors of the theological texts). Dostupno: <http://poradnyk.ucu.edu.ua/theological-comments/theology/>. [19 Cherven 2020].
  17. Hromec, V 2018. 'Bogoslovska osvita yak fenomen religijnogo ta svitskogo osvitnogo prostoru ukrayini (Theological education as a phenomenon of religious and secular education in Ukraine)'. Disertaciya doktora nauk, *Nacionalnij Universitet im. M. P. Dragomanova*, Kiyiv.
  18. Chornomorec, Yu 2012. 'Yake Majbutnye Teologiyi V Ukrayini? (What's the future holds for thelogy in Ukraine?)', *Religiya v Ukrayini*. Dostupno: <https://www.religion.in.ua/zmi/ukrainian_zmi/18395-yake-majbutnye-teologiyi-v-ukrayini.html>. [19 Cherven 2020].
  19. *Brigham Young University*, 2020. Official website Available at: <https://www.byu.edu>. [19 June 2020].
  20. *The church of Jesus Christ of latter-day saints*, 2020. Official website. Available at: <https://www.churchofjesuschrist.org/?lang=eng>. [19 June 2020].

DOI 10.33930/ed.2019.5007.24(6)-9

УДК 128:124.2

**ПИТАННЯ СЕНСУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ ТА ЙОГО РОЗУМІННЯ
ІВАНОМ ПРОХАНОВИМ**

*ISSUE OF THE MEANING OF HUMAN LIFE AND ITS UNDERSTANDING
BY IVAN PROKHANOV*

Н. М. Марюхно

Актуальність теми дослідження. Питання сенсу життя людини протягом всього існування людства є дискусійним і не припиняє втрачати своєї актуальності, адже велика кількість людей не мають однозначної відповіді на дане запитання. Тому дана світоглядна проблема потребує подальшого дослідження.

Постановка проблеми. Слід констатувати, що сучасне суспільство має проблеми духовно-морального стану. Духовність нації знаходиться на досить низькому рівні, а питання моралі нехтуються та зневажаються суспільством. Релігійність, здебільшого, проявляється в обрядах, сутність яких більшість українців не знає, а тому не може пояснити, бо так

Urgency of the research. The issue of the meaning of human life throughout the entire existence of mankind is debatable and does not cease to lose its relevance, because a large number of people do not have a clear answer to this question. Therefore, this worldview issue requires further research.

Target setting. It should be stated that modern society has problems with the spiritual and moral state. The spirituality of nation is on a rather low level, and the issue of morals is ignored and trampled by society. Religiosity is mainly manifested in rites, the essence of which the majority of Ukrainians do not know, and therefore cannot explain, because it happened historically. The level of spirituality and righteousness of

склалось історично. Від розуміння людиною сенсу свого життя буде залежати передусім рівень її духовності та праведності життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглядаючи питання сенсу життя людини слід зазначити, що воно не втрачає своєї актуальності і сьогодні. З одного боку, питання сенсу життя людини розглядається з позиції філософського вчення, надаючи йому дискусійного характеру, а з іншого має чітку богословську інтерпретацію. Погляд на дане питання описаний в працях філософів М. О. Бердяєва, В. С. Соловйова, Г. С. Сковороди та вчених-богословів В. О. Попова, І. С. Проханова.

Постановка завдання. Розглянути питання сенсу життя людини з точки зору філософського вчення та розкрити дане питання з позиції богословського бачення Івана Проханова на основі аналізу його аудіо - проповіді "В чем смысл твоей жизни?".

Виклад основного матеріалу. У статті основна увага спрямована на проповідника І. С. Проханова. Серед його проповідницької спадщини до наших часів збереглась аудіо - проповідь "В чем смысл твоей жизни?". Дана проповідь є практичною. Вона спрямована на зміну моральної свідомості людей для того, щоб вони могли стати конструкторами нового соціально - політичного життя на основі християнських цінностей. На його думку, життя людини призначене для Бога, а значить робота, сім'я, суспільство, людство, мистецтво і наука - все для Господа, тому що все від Господа.

Висновки. У статті розглянуто питання сенсу життя людини з точки зору філософського вчення та здійснено аналіз проповіді І. С. Проханова, яка є прямим закличком до усвідомлення людиною свого сенсу життя.

Ключові слова: І. С. Проханов, проповідь, сенс життя людини, Бог,

life will depend primarily on a person's understanding of the meaning of own life.

Actual scientific researches and issues analysis. Considering the issue of the meaning of human life, it should be noted that it does not lose its relevance today. On the one hand, it is considered in matters of philosophical doctrine, giving it a debatable character, and on the other has a clear theological interpretation. The view on this issue is described in the works of philosophers N. A. Berdyaev, V. S. Solovyov, G. S. Skovoroda and theological scholars V. A. Popov, I. S. Prokhanov.

The research objective. To consider the issue of the meaning of human life in terms of philosophical doctrine and open this one from the position of Ivan Prokhanov's theological vision based on the analysis of his audio - sermon "What is the meaning of your life?".

The statement of basic materials. The article focuses on the preacher I. S. Prokhanov. Among his preaching heritage, audio - sermon "What is the meaning of your life?" is preserved to this day. This sermon is practical. It is aimed at changing the moral consciousness of people so that they could become designers of a new social and political life based on Christian values. In his opinion, human life is meant for God, which means work, family, society, mankind, art and science is everything for God because everything is from God.

Conclusions. The article deals with the issues of the meaning of human life in terms of the philosophical doctrine and analyzes the sermon of I. S. Prokhanov, which is a direct call to human understanding of the meaning of own life.

Keywords: I. S. Prokhanov, sermon, meaning of human life, God, Scripture, pessimism, pure optimistic belief.

Священне Писання, песимізм, чистий
оптимізм віри.

Актуальність теми. З прадавніх часів людство постійно перебуває у пошуках Бога та сенсу свого існування. Гріх, увійшовши в життя людей, віддав їх від Творця, посіявши сумнів у істинності євангельської віри. Тому питання сенсу життя людини протягом всього існування людства є дискусійним і не припиняє втрачати своєї актуальності, адже велика кількість людей не мають однозначної відповіді на дане запитання. Тому дана світоглядна проблема потребує подальшого дослідження.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство має проблеми духовно-морального стану. Духовність нації знаходиться на досить низькому рівні, а питання моралі нехтуються та зневажаються суспільством. Релігійність, здебільшого, проявляється в обрядах, сутність яких більшість українців не знає, а тому не може пояснити, бо так склалось історично. Тому і пояснити сенс свого життя людина не може, тому що не досліджує Священне Писання і не живе праведним життям. Акцент людини змістився в бік задоволення плотських потреб, а не пошуку того, що потрібно Господу. Загалом, низький рівень духовності призвів до небажання людини розбиратись у питанні сенсу свого життя та шукати правильну відповідь.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розглядаючи питання сенсу життя людини слід зазначити, що воно не втрачає своєї актуальності і сьогодні. З одного боку, питання сенсу життя людини розглядається з позиції філософського вчення, надаючи йому дискусійного характеру, а з іншого має чітку богословську інтерпретацію. Погляд на дане питання описаний в працях філософів, богословів, а також в працях сучасних дослідників. Зокрема, у науковому середовищі є значна кількість статей з даної тематики, які висвітлюють проблеми питання сенсу життя.

Постановка завдання. Метою даної статті є розгляд питання сенсу життя людини з точки зору філософського вчення та розкриття даного питання з позиції богословського бачення Івана Проханова на основі аналізу його аудіо - проповіді "В чем смысл твоей жизни?".

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання сенсу життя хвилювало людину з прадавніх часів. Зокрема, в античній філософії ми можемо спостерігати різні підходи до трактування сенсу життя людини. Сократ вбачав сенс життя у щасті, досягнення якого пов'язано з добродійним життям, відповідальним відношенням до законів, які прийняті державою, знанням моральних понять. Платон вказував на необхідність піклування про душу. Аристотель, в свою чергу, наголошував на прагненні стати добродійною людиною та відповідальним громадянином. Епікур був переконаний в тому, що головним є досягнення людиною особистого щастя, спокою та блаженства, а Діоген Синопський вбачав сенс життя людини у внутрішній свободі та презирстві до багатства [8, с.431]. Очевидним є факт, що міркування філософів були направлені на необхідності досягнення людиною чеснот, моральності, відповідальності перед державою, дотриманні законів.

Європейські філософи теж мали різні точки зору в інтерпретації

даного поняття. І. Кант вбачав сенс життя у наслідуванні принципів моральності, Л. Фейєрбах у прагненні до щастя на основі всезагальної любові людей один до одного, К. Маркс у боротьбі за комунізм, а англійські філософи XIX століття І. Бентам та Дж. Мілль у досягненні успіху, вигідних та корисливих цілей [8, с. 431]. Таким чином, з огляду на еволюцію даного поняття спостерігається тяжіння розуміння сенсу життя в бік добробуту суспільства та задоволення власних потреб людини.

Якщо звернутись до філософії письменника Г. С. Сковороди, то ми побачимо, що в центрі її уваги були релігійні та моральні проблеми життя. Він наголошував на тому, що головною метою життя людини повинен бути дух людини, його думки та серце. Не кожен має головну мету, хоча повинен мати. Тож він приходив до висновку, що всі справи людини повинні бути скеровані до того, щоб дати життя духу людини, благородство серцю, світлості думкам [10]. Така характеристика філософом мети життя людини прицільно точно визначає основні проблеми в сфері духовності, які також залишаються властивими сьогоденню.

Передусім слід зазначити, що Г. С. Сковорода був релігійним, християнським мислителем. Перша і головна істина, яку філософ бачив цілком ясно полягає в тому, що час, життя та все інше міститься в Господі. На його думку, людське життя можливе тільки у Христі, з Христом і для Христа, - власне, таке життя і є ідеалом українського мислителя [9, с. 207-208]. Тобто, в розуміння сенсу життя людини Сковорода вкладає духовну складову, акцентуючи увагу на тому, що основою людського життя має бути віра в Господа Ісуса Христа та праведне життя.

Розглядаючи філософську спадщину мислителя В. Соловйова можна помітити, що він був більше всього захисником людини і людства загалом. Вся своєрідність християнської справи життя філософа виявлялась в тому, що він повернувся до віри отців та став захисником християнства після гуманістичного досвіду нової історії, після самоутвердження людської свободи в знанні, творчості, суспільному будівництві. На його думку, людство повинно не тільки приймати благодать та істину, що дана у Христі, але здійснювати цю благодать та істину в своєму особистому та історичному житті [3, с. 582, 584]. Таким чином, В. Соловйов питання сенсу, призначення життя вбачає у пошуку істини, яка полягає в Ісусі Христі.

У Діяннях Святих Апостолів 17:24-27 ми читаємо, що Бог, що створив світ і все, що в ньому, будучи Господом неба й землі, проживає не в храмах, рукою збудованих, і Він не вимагає служіння рук людських, ніби і чомусь Він мав би потребу, бо Сам дає всім, і життя, і дихання і все. І весь людський рід він з одного створив, щоб замешкати всю поверхню землі, і призначив окреслені доби й границі за мешкання їх, щоб Бога шукали вони, чи Його не відчують і не знайдуть, хоч Він недалеко від кожного з нас [4, с. 1082]. Тобто, Бог створив людину, в певний час, в певному місці для того, щоб вона шукала Господа, свого Творця, а не займалась задоволенням власних потреб, ніби вона вічна та безсмертна.

Беручи до уваги постать І. С. Проханова слід зазначити, що він є досить значимою фігурою для протестантизму. Його творчий доробок викликає інтерес сучасних дослідників, так само як вивчення його досвіду з втілення богословських ідей в суспільне життя в роки самодержавства,

постійних переслідувань за віру та різних утисків з боку владної верхівки.

Якщо звернутись до богословської спадщини богослова І. С. Проханова, то стає очевидним, що проповідницькій діяльності він надавав важливе значення. Як лідер євангельського руху, він поставив собі за мету досягти духовної Реформації в Росії, а потім і в усьому світі. На його переконання, тільки завдяки звіщенню Євангелія можливо досягти духовного відродження окремо кожної людини. Але на шляху до розуміння свого сенсу життя, Іван Степанович пережив розчарування, розпач та песимістичність думок.

Зазначимо, що проповідник І. С. Проханов народився у 1869 році у м. Владикавказі в сім'ї віруючих. З самого дитинства він наповнювався Словом Божим, мав чуйне серце до бідних та знедолених. У навчанні відрізнявся гострим розумом та знаннями. Любов до краси природи, в якій він бачив Творця, розвинула в Івана Степановича естетичні почуття та розкрила талант поета та письменника, який він застосовував в подальшому служінні. З самого дитинства юнак не припиняв думати про Бога, сумлінно навчався та переймався долею нужденних людей. Однак губитель людських душ – сатана, шукав спосіб внести певний хаос в його світлі думки та невпевненість у власних судженнях. В юнацькі роки він почав перейматись різного роду питаннями, не на всі з яких зміг знайти відповіді.

Варто зауважити, що в період закінчення шостого класу середньої школи, сам І. С. Проханов свій характер характеризував як більш менш визначений, але про духовний стан він не міг так стверджувати. Адже будь-який сильний вплив – політичний, релігійний чи, навіть, атеїстичний – міг захопити його розум [7, с. 42].

Навчаючись в реальному училищі, він почав регулярно відвідувати гурток з вивчення песимістичної філософії. Заплутані роздуми індійських мудреців, похмурі афоризми А. Шопенгауера відштовхували, і викликали зацікавленість одночасно. Після напружених спорів про сутність життя порушувався душевний спокій. Питання “Що таке життя?” так і залишалось без відповіді [6, с. 13].

Слід зазначити, що А. Шопенгауер був представником ірраціоналістичної філософії, на якого вплинула східна філософія, особливо буддизм з його вченням про нескінченні страждання людини у світі. Ірраціоналізм вчить, що в світобудові немає жодного сенсу, тому людина не тільки не здатна зрозуміти цей світ своїм розумом, але й сама керується в своїй поведінці ірраціональними, позбавленими будь-якого розумного сенсу, імпульсами. Звідси і висновок А. Шопенгауера про те, що життя людини немає жодного сенсу. Виходить, що краще людині було б взагалі не народитись, щоб не існувати, безнадійно страждаючи у такому не досконалому світі. Неважко зрозуміти, до яких думок може прийти молода людина, у якої ще не сформувались погляди на світ і положення людини у світі, який потрапив під вплив ірраціоналістичної філософії. Свій “песимістичний досвід” захоплення цією філософією Проханов описав в своїй автобіографії “В котле России”.

У своїх пошуках І. С. Проханов відстоював одну ідею, що всі люди повинні мати одну ціль, яка не залежить від оточуючого середовища. Не знаходячи повністю задовільного вирішення цієї проблеми, він дуже страждав і знаходився на межі відчаю. Його переслідувала думка, що в

житті немає розумного сенсу та цілі і він почав думати про те, як скинути з себе тягар життя [7, с. 45].

Неважко зрозуміти, що ця ідея вплинула на свідомість юного Проханова і він вирішив покінчити життя самогубством так і не знайшовши відповіді на свої питання. У черговий раз повертаючись з гуртка додому, Іван Степанович прийняв рішення скористатись зброєю, що висіла на стіні в його кімнаті. Великим було його здивування, коли зайшовши до своєї кімнати, він не побачив на стіні зброю. Натомість на столі лежав лист, на якому великими літерами його батько написав запитання: “Чи любиш ти Ісуса Христа?”. Ці слова вразили його душу і він згадав всі свої попередні духовні переживання [7, с. 46]. Безперечно, у вирішенні цієї ситуації варто наголосити на винятковій ролі батька Степана Антоновича, який знав характер свого старшого сина. Очевидно, що він знав про захоплення свого сина та бачив його внутрішні хвилювання. Ми можемо зробити висновок про те, що батько переймався душевним станом сина, проявляв зацікавленість та турботу. Напис, який залишив Степан Антонович, став відповіддю на його запитання про сенс життя.

Тепер для І. С. Проханова знайомі йому раніше вірші з Нового Заповіту відкрились з повним розумінням сенсу життя. В Євангелії від Івана 14:6 він прочитав слова, на яких наголошував Христос зазначаючи, що Він є шлях, істина та життя” [7, с. 46]. Головним його розумінням стало те, що тільки у Христі можливо віднайти істину. Проханов усвідомив, що Євангеліє наповнене оптимізмом віри, в якому немає місця песимізму. Тому все його подальше життя та служіння віддзеркалювало чистий оптимізм віри, який він проніс крізь всю свою релігійну діяльність.

Дані зміни характеризуються внутрішнім духовним перетворенням, яке російський філософ М. О. Бердяєв пояснює поняттям *conversion* – різким переходом від “повної пітьми до довершеного світла”. Однак, згадуючи свій духовний шлях філософ зазначав, що його життя не супроводжувалось різким наверненням, тобто переходом від “повної пітьми до довершеного світла” [2, с. 174]. Власне М. Бердяєв вдало пояснює добре відомий протестантському середовищу феномен духовного навернення. Виходячи з того, як описував свій перехід від “песимізму до оптимізму” І. С. Проханов, з ним це навернення відбулося, адже він радикально змінився у думках і поведінці. Уся система цінностей ніби перевернулася, натомість прийшла радість у душу попри складні випробування – ув’язнення, голодування, переслідування, утиски з боку влади.

З моменту усвідомлення сенсу свого життя, Євангеліє стало для І. С. Проханова відправною точкою його проповідницької діяльності, яка цілком і повністю була направлена на оновлення суспільства за допомогою Євангелія та духовного відродження російського народу. Він прийшов до розуміння того, що тільки Ісус Христос відкриває істину та є сенсом життя людини у світі повного зла та гріху.

Таке внутрішнє духовне перетворення призвело І. С. Проханова до покаяння, яке відбулось у листопаді 1886 року, а 17 січня 1887 року він вступив у помісну групу християнських віруючих, хрестившись в річці Терек у Владикавказі. У тому ж році він склав програму свого майбутнього життя під девізом “Життя для Христа” [7, с. 48]. З цього моменту життя

Івана Степановича набуло мети, а також рішучих дій щодо подальшого служіння людям. Його проповіді надихали віруючих та впливали на слухаючих, призводячи їх до покаяння. В своїй основі вони мали практичну складову, націлену на зміну життя людини завдяки її духовному відродженню. Зазначимо, що І. С. Проханов отримав богословську освіту за кордоном, вивчаючи різні дисципліни та відвідуючи лекції відомих на той час богословів.

Зауважимо, що І. С. Проханов провадив свою діяльність на початку ХХ століття, в часи самодержавства, заборони інакомислення, відсутності свободи слова. Проповідь Слова Божого заборонялась, а проповідники зазнавали постійного переслідування за свої релігійні переконання, хоч такі часи заборон і змінювались на краще. Не дивлячись на різного роду труднощі, І. С. Проханов все своє життя не залишав проповідницьку діяльність та використовував будь - яку можливість для звіщення Євангелія.

Соціально-політичні ідеї богослова знаходились в контексті різних підходів до реформування соціального життя Росії. Проповідницька діяльність була однією з таких підходів.

Велика кількість проповідей І. С. Проханова були направлені на розкриття істини Євангелія та спасіння в Ісусі Христі. До наших часів зберігся в аудіо - записі уривок проповіді Івана Степановича, яка називається "В чем смысл твоей жизни?". Вона є оригінальною, сповненою оптимізму, адже передає настрій проповідника, дух радості, свободи, щастя та впевненості в істинності віри в Ісуса Христа. Зауважимо, що дана проповідь направлена на зміну моральної свідомості людей з тим, щоб вони могли стати конструкторами нового соціально – політичного життя на основі християнських цінностей.

Свою проповідь І. С. Проханов починає з питання до присутніх на зібранні: "Для чего ты живешь?" [1]. Цілком очевидно, що багато людей задавали собі таке питання, і в підсумку не знаходили відповіді на нього. Для кожної людини поняття сенсу життя неоднозначне та складне, адже проблема сенсу життя – це проблема моральної філософії, або, інакше етики, - як назвав її засновник цієї науки Аристотель. А тому цю проповідь богослова І. С. Проханова слід аналізувати в річищі проблематики, теорій та науково-понятійного апарату етики.

Проханов, як видно з цієї проповіді, не вдається до розгляду етичних теорій, але які, очевидно, мав би знати, оскільки закінчив вищий навчальний заклад в Санкт-Петербурзі. Однак імпліцитно він торкається їх, коли, як проповідник звертається зрозумілою мовою до слухачів, пояснюючи на побутових в масовій свідомості прикладах.

Зокрема, Проханов у даному контексті говорить про великого поета О. С. Пушкіна, який ставив собі запитання щодо сенсу життя: "Дар напрасный, дар случайный, жизнь, зачем ты мне дана?", і відповідав, що "Жизнь для жизни мне дана".

Дану відповідь поета Проханов піддає критиці, тому що в ній, на його думку, немає відповіді. Він інтерпретує її словами "Я живу для того, щоб жити" та порівнює з ситуацією, в якій чоловік несе мішок зерна. При запитанні в чоловіка: "Для чего ты несешь мешок зерна?" він дасть відповідь: "Несу для того, щоб нести" [1]. Зауважимо, що проповідник

наводить вдале порівняння, яке відображає поведінку та міркування багатьох людей сучасності.

Однак, в переписці Московського святителя, митрополита Філарета та О. С. Пушкіна відображено причину, з якої поет робить висновок, що життя – це дар марний, тому що рішення важких питань, пов'язаних з його моральним та творчим життям, визначило саме таку суспільну позицію поета. Натомість, митрополит у відповідь О. С. Пушкіну написав, що “Не напрасно, не случайно, жизнь от Бога нам дана”, наводячи при цьому уривки зі Священного Писання та вказуючи на силу Божу, яка навертає грішника з його гріховного шляху та залучає до участі у святості Бога [5].

Все ж І. С. Проханов приходиться до висновку, що щоб людина не робила в житті, вона знає мету, для чого вона це робить. Тому людина повинна знати і мету, для якої вона живе [1]. Важко не погодитись з даним твердженням, адже дійсно кожна людина може пояснити мету своєї діяльності, а пояснити сенс свого життя більшість людей не може.

Далі він наводить приклад із свого практичного життя щодо міркування однієї людини над сенсом життя, яка впевнена, що вона живе, щоб працювати. Натомість Проханов пояснює, що людина працює для того, щоб підтримувати життя, а не жити для роботи. Інші ж люди впевнені, що вони живуть для сім'ї, суспільства, людства, мистецтва, науки. І такі відповіді, на його думку, є незадовільними, тому що тоді виникає питання: “Для чого існує суспільство, народ, людство та яка мета мистецтва, науки?”. Він переконаний, що на ці питання відповіді немає. І взагалі, без релігії, без віри, без Христа чіткої відповіді не існує [1]. Таким чином, по-перше, важливо розрізнити сенс життя від завдань життя. Адже життя заради родини, близьких, накопичення матеріальних благ, роботи, творчості немає нічого спільного з поняттям сенсу життя. По-друге, навіть, досягнувши всіх земних благ людина все одно залишиться невдоволеною, бо душа людини буде продовжувати шукати Господа.

Тоді Проханов звертається до Священного Писання, наголошуючи на тому, що саме в ньому можна знайти відповідь. У посланні до Филип'ян 1:21 Апостол Павло написав, що “Бо для мене життя – то Христос, а смерть – то надбання” [4, с. 1145]. Сенс даних слів полягає в тому, щоб віддати своє життя Тому, хто його дав – нашому Творцю і ця відповідь є істинною. Тому одразу стає зрозумілим, що життя людини призначене для Бога, а значить робота, сім'я, суспільство, людство, мистецтво і наука - все для Бога, тому що все від Нього. Тому Проханов, як людина, що знайшла та пізнала Бога, закликає інших людей до життя в славу Господа, наголошуючи на тому, що той, хто прийме Христа, буде мати високу ціль життя [1].

У статті “Новая или Евангельская жизнь”, яку І. С. Проханов написав та опублікував у 1925 році у журналі “Християнин”, богослов описав життя людей, які змінилися завдяки Євангелію, тобто зрозуміли сенс свого життя. У статті наголошується на тому, що духовно відроджена людина починає змінюватись зсередини, позбавляючись гріховних звичок, тим самим породжуючи і зовнішні зміни, які виявляються в поведінці та характері. Передусім, він вказує, що життя людини повинно бути розумним, тверезим, чистим, радісним, щасливим, наближеним до досконалого та прекрасним. Тому людина, яка не розуміє, що сенс життя

полягає в житті для Господа, і як наслідок не дотримується Божих заповідей та настанов, відчуває вседозволеність та безкарність. Так само і суспільне життя народу не може бути процвітаючим та успішним без віри в Бога. Тому І. С. Проханов наголошував на поверненні до принципів першоапостольської церкви та наверненні до Бога, адже вбачав причиною всіх негараздів людей саме їх безвір'я, яке породжує хаос та жорстокість один до одного.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. У статті розглянуто питання сенсу життя людини, яке хвилює багатьох людей сьогодення і на яке більшість не може знайти відповіді. Слід констатувати, що сучасний духовний стан народу України далекий від пошуку Господа. Для багатьох сенс життя у XXI столітті полягає у накопиченні матеріальних благ, а духовні питання так і залишаються невирішеними. Тому дана проповідь І. С. Проханова є прямим закликком до усвідомлення людиною свого сенсу життя, яке дасть можливість почати будувати власне та суспільне життя на основі християнських цінностей.

Проповідник І. С. Проханов мав сміливість відповісти на дане питання, розкривши в своїй проповіді його сутність, наголошуючи на необхідності пошуку Господа та присвяченні Йому свого життя, яке повинне бути праведним та сповненим плодів духа. Дійсно, тільки звернення до Господа, Священного Писання дасть можливість людині зрозуміти сенс свого життя. У Євангелії від Матвія 16:26-27 ми читаємо про те, що яка ж користь людині, що здобуде весь світ, але душу свою занапастить? Або що дасть людина взамін за душу свою? Бо прийде Син Людський у славі Свого Отця з Янголами Своїми, і тоді “віддасть кожному згідно з ділами його” [4, с. 948]. Сьогодні Господь закликає кожного піклуватись про душу свою, бо все земне проходить, як і життя людини.

Список використаних джерел:

1. Аудио - проповідь Проханова І. С. “В чем цель твоей жизни”. Доступно: <<https://www.youtube.com/watch?v=vGzzaXnNSnI>> [Дата звернення 06 травень 2020].
2. Бердяев, НА 1991. ‘Самопознание (Опыт философской автобиографии)’, Москва, Изд – во “КНИГА”, 447 с.
3. Бердяев, НА 2005. ‘Диалектика божественного и человеческого’, *сост. и вступ. ст. В.Н. Калюжного*, Москва, Изд – во АСТ, Харьков: Фолио, 620 с.
4. *Біблія. Святе Письмо*, 2015. Київ: Вид-во “Книгоноша”, Пер. проф. Івана Огієнка, виправлене видання, 1226 с.
5. Малинин, Иоанн 2006. ‘К литературной переписке митрополита Филарета и А. С. Пушкина’. Доступно: <<https://pravoslavie.ru/526.html>> [Дата звернення 07 травень 2020].
6. Попов, ВА 1996. ‘Проханов И.С. Страницы жизни’, СПб.: Христианское общество “Библия для всех”, 201 с.
7. Проханов, ИС 1993. ‘В котле России’, Москва: Изд-во “Протестант”, 256 с.
8. Соловьев, ВА & Михайлов АЛ 2017. ‘Смысл жизни как проблема философии’, *Международный научный журнал “Молодой ученый”*, № 19 (153), с. 431-434.
9. Чернишов, ВВ 2009. ‘Релігійні основи світогляду Г.С. Сковороди’, *Науковий вісник “Гілея”*: філософські науки, Випуск 23, с.206-215.
10. Чижевський, ДІ 1992. ‘Нариси з історії філософії на Україні’, Київ: Вид-во “Орія” при УКСП Кобза, с. 230.

References:

1. Audio - propoved Prohanova I. S. "V chem cel tvoej zhizni" (Audio - I. S. Prokhanov's sermon "What is the purpose of your life"). Dostupno: <<https://www.youtube.com/watch?v=vGzzaXnNSnI>> [Data zvernennya 06 traven 2020].
2. Berdyaev, NA 1991. 'Samopoznanie (Opyt filosofskoj avtobiografii) (Self-knowledge (Experience of philosophical autobiography))', Moskva, Izd – vo "KNIGA", 447 s.
3. Berdyaev, NA 2005. 'Dialektika bozhestvennogo i chelovecheskogo (Dialectics of the Divine and Human)', sost. i vstup. st. VN. Kalyuzhnogo, Moskva, Izd – vo AST, Harkov: Folio, 620 s.
4. Bibliya. Svyate Pismo (The Bible. Holy Scripture), 2015. Kiyiv: Vid-vo "Knigonosha", Per. prof. Ivana Ogiyenka, vipravlene vidannya, 1226 s.
5. Malinin, Ioann 2006. 'K literaturnoj perepiske mitropolita Filareta i A. S. Pushkina (To the literary correspondence of Metropolitan Filaret and A. S. Pushkin)'. Dostupno: <<https://pravoslavie.ru/526.html>> [Data zvernennya 07 traven 2020].
6. Popov, VA 1996. 'Prohanov I. S. Stranicy zhizni (Prokhanov I. S. Pages of Life)', SPb.: Hristianskoe obshchestvo "Bibliya dlya vseh", 201 s.
7. Prohanov, IS 1993. 'V kotle Rossii (In the Cauldron of Russia)', Moskva: Izd – vo "Protestant", 256 s.
8. Solovev, VA & Mihajlov AL 2017. 'Smysl zhizni kak problema filosofii (The Meaning of Life as a Problem of Philosophy)', *Mezhdunarodnyj nauchnyj zhurnal "Molodoj uchenyj"*, № 19 (153), с. 431-434.
9. Chernishov, VV 2009. 'Religijni osnovi svitoglyadu G. S. Skovorodi (Religious foundations of GS Skovoroda's worldview)', *Naukovij zhurnal "Gileya", filosofski nauki*, vipusk 23, s. 206-215.
10. Chizhevskij, DI 1992. 'Narisi z istoriji filosofiji na Ukrajini (Essays on the history of philosophy in Ukraine)', Kiyiv: Vid-vo Orij pri UKSP Kobza, s. 243.